

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ
КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ОСВІТИ, НАУКИ ТА ІННОВАЦІЙ

В И С Н О В О К

До протоколу № 112
від 11 січня 2023 року

до проекту Закону України
про внесення змін до Закону України “Про вищу освіту”
щодо розширення прав органів студентського самоврядування
(реєстр. № 6313 від 18.11.2021)

За дорученням Голови Верховної Ради України Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій 11.01.2023 р. (протокол № 112) розглянув проект Закону України про внесення змін до Закону України “Про вищу освіту” щодо розширення прав органів студентського самоврядування (реєстр. № 6313 від 18.11.2021), поданий народним депутатом України Грищуком Р.П. та іншими народними депутатами України, і зазначає таке.

У пояснювальній записці до законопроекту визначено, що його розроблено з метою законодавчого забезпечення організаційної, правової та матеріально-фінансової самостійності органів студентського самоврядування, що забезпечить їх інституційну спроможність, повноцінну участь студентів (курсантів) в управлінні закладом вищої освіти, представництво і захист їх прав та інтересів, сприятиме соціальному становленню та громадянській активності, набуттю управлінського досвіду, навичок фінансової грамотності та розуміння соціальної відповідальності студентської молоді.

Для досягнення цієї мети передбачається внести зміни до Закону України “Про вищу освіту” стосовно організації, діяльності та матеріально-фінансового забезпечення органів студентського самоврядування у закладах вищої освіти.

Зокрема, пропонується:

- збільшити представництво студентів (курсантів) у складі вченої ради (з 10% до 20%) та у вищому колегіальному органі громадського самоврядування закладу вищої освіти, навчально-науковому інституті (факультеті) (з 15 до 20%);

- включити до складу робочих органів закладу вищої освіти за поданням органів студентського самоврядування, загальних зборів аспірантів, асистентів-стажистів, інтернів, лікарів-резидентів, представників з числа здобувачів вищої освіти;

- визначити механізм фінансового забезпечення органів студентського самоврядування шляхом перерахування коштів в обсязі не менш як 0,5% власних надходжень, отриманих закладом вищої освіти від основної діяльності, на банківський рахунок громадської організації, створеної за рішенням вищого органу студентського самоврядування;

- уточнити особливості невтручання адміністрації закладу вищої освіти в діяльність органів студентського самоврядування;

- передбачити недопущення обмеження здобувачів вищої освіти у праві на здобуття вищої освіти у зв'язку з їх участю у студентському самоврядуванні та ін.

Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України висловлює такі зауваження до законопроекту.

1. Зокрема, ГНЕУ вважає, що питання доцільності відсоткового збільшення представників студентства у вченій раді закладу вищої освіти є сумнівним з огляду на те, що його наслідком буде зниження представництва організацій роботодавців. Крім того, у супровідних до законопроекту документах відсутнє обґрунтування необхідності саме такого збільшення представників з числа студентів (курсантів) у складі вченої ради закладу вищої освіти.

2. ГНЕУ також звертає увагу, що у проекті використовується поняття "інтерн" (частина четверта статті 38 Закону в редакції законопроекту). Натомість Закон України "Про вищу освіту" оперує терміном "лікар (провізор) – інтерн" (в пункті 3 частини третьої статті 61 Закону).

3. Законопроектом пропонується доповнити частину четверту статті 40 Закону новим абзацом, відповідно до якого "у разі поновлення на навчання або вступу для здобуття вищої освіти за наступним рівнем до цього ж закладу вищої освіти (набуття статусу студента (курсанта) упродовж чотирьох місяців з дня відрахування (але не пізніше строку проведення наступних виборів до відповідного органу студентського самоврядування) керівника органу студентського самоврядування, його повноваження поновлюються у порядку, встановленому положенням про студентське самоврядування". Таке положення законопроекту, на думку фахівців ГНЕУ, не узгоджується з абзацом другим частини першої статті 40 Закону, яким визначено, що усі студенти (курсанти), які навчаються у закладі вищої освіти, *мають рівні права, можуть обиратися та бути обраними в робочі, дорадчі, виборні та інші органи студентського самоврядування.*

Крім того, положеннями законопроекту пропонується визначити, що "обмеження здобувачів вищої освіти у праві на здобуття вищої освіти у зв'язку з їх участю у студентському самоврядуванні не допускається" (абзац третій частина восьма статті 40 законопроекту). Проте, таке питання врегульоване у частині другій статті 3 Закону України "Про освіту", згідно з якою в Україні

створюються рівні умови доступу до освіти, і ніхто не може бути обмежений у праві на здобуття освіти.

4. Викликає сумнів обґрунтованість положень нового пункту 3 частини п'ятої статті 40 Закону, згідно з яким до повноважень органів студентського самоврядування пропонується віднести *аналіз якості освітньої діяльності закладів вищої освіти та надання рекомендацій щодо її вдосконалення*, які є *обов'язковими до врахування* адміністрацією закладу вищої освіти. Така новела, як вважає ГНЕУ, виглядає сумнівною, зокрема, з точки зору фаховості такого аналізу та наданих рекомендацій, та несе суттєві ризики виникнення конфліктів між учасниками освітнього процесу.

5. Відповідно до частини шостої 6 статті 40 Закону “за погодженням з органом студентського самоврядування закладу вищої освіти приймаються рішення про: 1) відрахування студентів (курсантів) з закладу вищої освіти та їх поновлення на навчання; 2) переведення осіб, які навчаються у закладі вищої освіти за державним замовленням, на навчання за контрактом; 3) переведення осіб, які навчаються у закладі вищої освіти за рахунок коштів фізичних (юридичних) осіб, на навчання за державним замовленням; 4) призначення заступника декана факультету, заступника директора інституту, заступника керівника закладу вищої освіти, керівника студмістечка, керівника гуртожитку; 5) поселення осіб, які навчаються у закладі вищої освіти, у гуртожиток і виселення їх із гуртожитку; 6) затвердження правил внутрішнього розпорядку закладу вищої освіти в частині, що стосується осіб, які навчаються; 7) діяльність студентських містечок та гуртожитків для проживання осіб, які навчаються у закладі вищої освіти”.

З огляду на перелік питань, що потребують погодження органом студентського самоврядування, з метою уникнення зловживань є доцільним зменшити запропонований місячний термін на погодження.

6. Також, на думку ГНЕУ, виглядає некоректною у концептуальному відношенні редакція припису оновленого абзацу першого частини одинадцятої статті 40 Закону, згідно з яким *“фінансове забезпечення студентського самоврядування здійснюється шляхом перерахування коштів закладом вищої освіти на банківський рахунок громадської організації, створеної за рішенням вищого органу студентського самоврядування”*. Річ у тому, що поняття “фінансове забезпечення” апіорі є більш широким за змістом. У даному ж випадку йдеться, по суті, про кошти в розмірі не менш як 0,5 відсотка власних надходжень, отриманих закладом вищої освіти від основної діяльності, які є лише одним із джерел фінансування студентського самоврядування.

7. Стосовно розділу II “Прикінцеві та перехідні положення” законопроекту варто зауважити, що відповідно до Правил оформлення проектів законів та основних вимог законодавчої техніки (Методичні рекомендації) перехідні положення не можуть міститися в законопроектах про внесення змін до інших законів.

Комітет Верховної Ради України з питань бюджету та Міністерство фінансів України за підсумками розгляду прийшли до висновку, що реалізація

законопроекту *матиме вплив на показники бюджету (може зумовити збільшення видатків державного та місцевих бюджетів).*

Норми законопроекту щодо перерахування коштів в обсязі не менше, як 0,5 відсотків власних надходжень, отриманих закладом вищої освіти від основної діяльності, на банківський рахунок громадської організації, створеної за рішенням вищого органу студентського самоврядування, не узгоджуються з нормами Бюджетного Кодексу України.

Також до Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій надійшли експертні висновки від центральних органів виконавчої влади та відомств.

Міністерство освіти і науки України в межах компетенції *надає такі зауваження та пропозиції до тексту зазначеного законопроекту:*

1. Частиною першою розділу I законопроекту пропонується збільшити відсоток виборних представників з числа студентів (курсантів) у складі вченої ради закладу вищої освіти до 20 відсотків. Враховуючи повноваження вченої ради закладу вищої освіти, МОН України вважає, що таке збільшення є недоцільним.

2. Проектом вносяться зміни до частини другої статті 38 Закону України “Про вищу освіту” щодо виключення студентської ради з переліку дорадчих (дорадчо-консультативних) органів та включення представників з числа здобувачів вищої освіти до складу робочих органів закладу вищої освіти.

Водночас відповідно до частини третьої статті 36 та частини третьої статті 38 Закону України “Про вищу освіту” положення про робочі та дорадчі органи затверджується вченою радою закладу вищої освіти відповідно до статуту закладу вищої освіти, до складу якої входять здобувачі вищої освіти.

3. Положення законопроекту щодо внесення змін до статті 40 Закону України “Про вищу освіту” стосовно неприпустимості прийняття, введення в дію рішення без погодження з органом студентського самоврядування закладу вищої освіти у випадках, коли законом передбачена обов’язковість такого погодження, а також надання можливості такого ухвалення без відповідного погодження, якщо протягом одного місяця після надходження відповідного подання орган студентського самоврядування не висловив своєї позиції, - потребує перегляду в бік зменшення такого строку, оскільки можливе зумисне затягування процедур, передбачених частиною шостою цієї статті.

4. Пунктом 3 частини четвертої розділу I законопроекту пропонується доповнити частину четверту статті 40 Закону новим абзацом, відповідно до якого “у разі поновлення на навчання або вступу для здобуття вищої освіти за наступним рівнем до цього ж закладу вищої освіти (набуття статусу студента (курсанта) упродовж чотирьох місяців з дня відрахування (але не пізніше строку проведення наступних виборів до відповідного органу студентського самоврядування) керівника органу студентського самоврядування, його повноваження поновлюються у порядку, встановленому положенням про студентське самоврядування”. Зазначена норма суперечить абзацу другому частини першої статті 40 Закону, якою визначено, що усі студенти (курсанти), які навчаються у закладі вищої освіти, мають рівні права та можуть обиратися та

бути обраними в робочі, дорадчі, виборні та інші органи студентського самоврядування.

5. Крім того, фахівці акцентують увагу, що пункт дев'ятий частини четвертої розділу I законопроекту щодо здійснення фінансового забезпечення студентського самоврядування шляхом перерахування коштів закладом вищої освіти на банківський рахунок громадської організації, створеної за рішенням вищого органу студентського самоврядування, суперечить бюджетному законодавству.

Національна академія педагогічних наук України вважає, що зазначений *законопроект потребує доопрацювання.*

Зокрема, НАПН України звертає увагу, що місячний термін погодження органом студентського самоврядування ухваленого рішення є надто тривалим, що може впливати на оперативність прийняття управлінського рішення, статутну діяльність закладу вищої освіти в частині кадрових призначень. Тому НАПН України пропонує скоротити цей термін з одного місяця до 15 календарних днів.

На думку фахівців, неприпустимими є запропоновані доповнення до пункту 5 статті 40, які передбачають, що “органи студентського самоврядування аналізують якість освітньої діяльності закладів вищої освіти та надають рекомендації щодо її вдосконалення, обов’язкові до врахування адміністрацією закладу вищої освіти”. Рекомендації і рішення щодо вдосконалення якості освітньої діяльності, на думку НАПН України, мають узгоджуватися всіма стейкхолдерами на партнерських засадах. Рекомендації жодної з зацікавлених сторін (чи то викладачі, адміністрація чи студенти) не можуть бути пріоритетними чи обов’язковими до врахування без узгодження.

Спілка ректорів закладів вищої освіти України висловила до *законопроекту низку зауважень.*

Зокрема, Спілка ректорів закладів вищої освіти України не підтримує збільшення відсотка представництва студентів (курсантів) у складі вченої ради з 10 відсотків до 20 відсотків, у вищому колегіальному органі громадського самоврядування закладу вищої освіти, навчально-наукового інституту (факультету) – відповідно з 15 відсотків до 20 відсотків.

Спілка ректорів закладів вищої освіти України також не погоджується з нормою законопроекту, якою доповнено пункт 5 статті 40 Закону України “Про вищу освіту”, щодо обов’язковості врахування адміністрацією закладу вищої освіти рекомендацій органу студентського самоврядування за результатами аналізу якості освітньої діяльності закладів вищої освіти.

Окрім того, фахівці вважають, що норма законопроекту щодо перерахування коштів в обсязі не менше, як 0,5 відсотків власних надходжень, отриманих закладом вищої освіти від основної діяльності, на банківський рахунок громадської організації, створеної за рішенням вищого органу студентського самоврядування, суперечить нормам Бюджетного Кодексу України.

На засіданні підкомітету з питань вищої освіти 20.12.2022 р. було розглянуто зазначений законопроект і рекомендовано Верховній Раді України

повернути його суб'єктам права законодавчої ініціативи на доопрацювання. У процесі обговорення народні депутати України - члени підкомітету з питань вищої освіти висловили пропозицію щодо створення робочої групи з підготовки нового законопроекту "Про внесення змін до Закону України "Про вищу освіту" щодо розширення прав органів студентського самоврядування» з врахуванням окремих положень законопроектів за реєстр. №№ 6313, 6313-1, 6313-2.

Заслухавши інформацію ініціаторів законопроекту, голови підкомітету з питань вищої освіти Гришиної Ю.М. та представників Міністерства освіти і науки України, **Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій ухвалив:**

1. Рекомендувати Верховній Раді України відповідно до пункту 2 частини першої статті 114 Регламенту Верховної Ради України проект Закону про внесення змін до Закону України "Про вищу освіту" щодо розширення прав органів студентського самоврядування (реєстр. № 6313 від 18.11.2021), поданий народним депутатом України Грищуком Р.П. та іншими народними депутатами України, відхилити.

2. Створити робочу групу з підготовки нового законопроекту "Про внесення змін до Закону України "Про вищу освіту" щодо розширення прав органів студентського самоврядування" з врахуванням окремих положень законопроектів за реєстр. №№ 6313, 6313-1, 6313-2.

3. Співдоповідачем на пленарному засіданні Верховної Ради України з цього питання визначити народного депутата України, голову підкомітету з питань вищої освіти Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій Ю. Гришину.

Голова Комітету

Сергій БАБАК